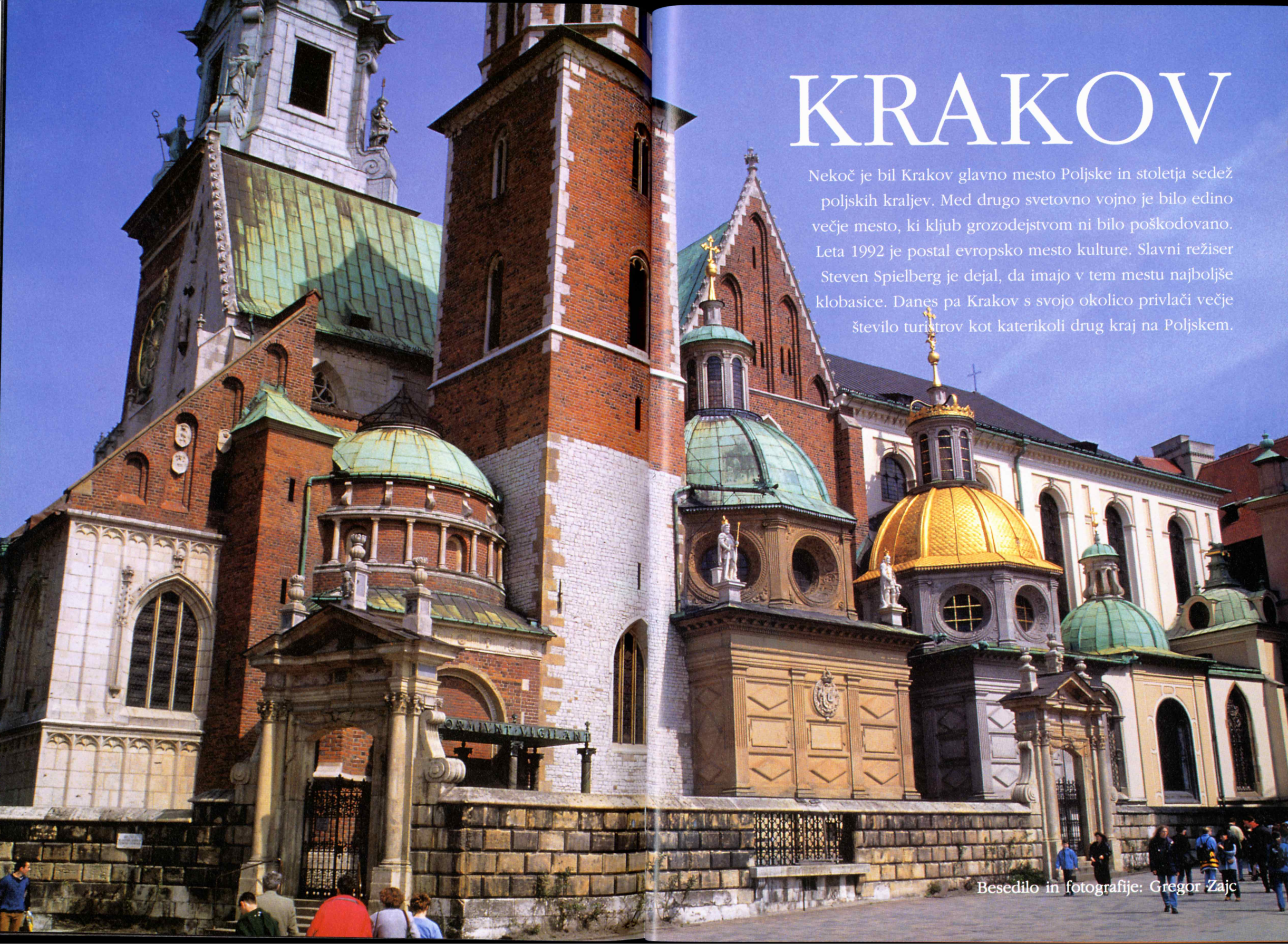

KRAKOV

Nekoč je bil Krakov glavno mesto Poljske in stoletja sedež poljskih kraljev. Med drugo svetovno vojno je bilo edino večje mesto, ki kljub grozodejstvom ni bilo poškodovano. Leta 1992 je postal evropsko mesto kulture. Slavni režiser Steven Spielberg je dejal, da imajo v tem mestu najboljše klobasice. Danes pa Krakov s svojo okolico privlači večje število turistov kot katerikoli drug kraj na Poljskem.

Neka legenda pravi, da je mesto ustanovil modri vladar Krak, ki je na Wawelskem griču, ob reki Visli, zgradil grad in mesto poimenoval po sebi. V votlini pod gradom pa je prebival požrešni zmaj, ki je pobijal prestrašene meščane. Krak se je odločil zmaja ugnati tako, da je živalske kože napolnil s smolo in žveplom, ki jih je neumni zmaj požrl. Nato ga je začelo strašno peči v želodcu in odhitel je do teke ter pil in pil, dokler ga ni razneslo, in takrat se je nad mestom videl čudoviti ognjemet. In tako je zmaj postal simbol mesta Krakov ... Drugače pa je bilo mesto prvič omenjeno v pisnih virih že leta 965, medtem ko je leta 1000 na wawelskem griču nastala katedrala. Od leta 1038 je bil Krakov sedež poljskih kraljev. Z letom 1320, ko je bil za kralja kronan Władysław I. Łokietek, pa je postal glavno mesto tedanje Poljske, vse do začetka 17. stoletja, ko je prestolnica postala Varšava, ki je to še danes.

Ena najpomembnejših letnic v mestni zgodovini je leto 1364. Takrat je bila namreč ustanovljena Jagielonska univerza, ki velja za drugo najstarejšo srednjeevropsko univerzo, takoj

za praško, in ki je privabljala študente od daleč naokrog. Med slavnimi imeni zasledimo tudi poljskega astronoma Nikolaja Kopernika, ki je na krakovski univerzi študiral med letoma 1491 in 1495. S slavno univerzo je Krakov postal eno glavnih kulturnih središč Evrope. Leta 1978 pa so stari del mesta uvrstili na seznam Unescove svetovne kulturne dediščine.

V starem mestnem jedru se srečamo s stavbami iz vseh slogovnih obdobij, zaradi česar nekateri turistični vodniki Krakov primerjajo s Prago in Dunajem in ga cenijo kot arhitekturni biser Srednje Evrope. Srednjeveško mestno obzidje se je ohranilo vse do 19. stoletja, ko so ga večji del porušili in preuredili v zelen pas, imenovan Planty, ki danes obdaja staro mesto. Nekateri ostanki mestnega obzidja pa so vseeno ohranili. Eden najlepših primerov so prav gotovo severna oziroma Florianska vrata. Pred tem vhodom je mesto varoval še vojaški bastion ali barbakan, ki je eden največjih primerov tovrstne arhitekture v Evropi. Ko vstopimo skozi Florianska vrata v staro mestno jedro, se že takoj srečamo z novodobnim kičem, ki tudi tega čudovitega mesta ni obšel. Po živahni Florianski ulici

pridemo do glavnega trga, imenovanega Rynek Główny, enega največjih trgov v Evropi. Na trgu so stojnice z vsemogočo robo, tudi s klobasicami, za katere je Steven Spielberg dejal, da so to najboljše klobasice, kar jih je kdaj jedel. Na glavnem trgu stoji tudi Marijina cerkev in z zvonika te cerkve se vsako polno uro razlega glas trobente - hejnal - v spomin na smrt čuvaja, ki mu je puščica med igranjem, ko je sredi 13. stoletja opozarjal meščane na tatarsko nevarnost, prebodla vrat. Del te skladbe še danes vsakodnevno opoldan prenaša poljski državni radio.

Med drugo svetovno vojno je Krakov imel za razliko od Varšave to srečo, da ni bil bombardiran in je ostal neporušen. Kljub temu pa so se vojne grozote vseeno dogajale. Iz Kazimierza, ki je bil do druge svetovne vojne ena največjih židovskih četrti v Evropi, so v bližnje zloglasno koncentracijsko taborišče Auschwitz odpeljali preko 55.000 krakovskih Židov. V Kazimierzu je Steven Spielberg posnel nekaj kadrov Schindlerjevega seznama in od takrat se je število obiskovalcev v tega dela mesta bistveno povečalo.

Tudi silovita povojna socialistična industrializacija Krakovu ni prizanesla, kajti povojni komunistični režim je hotel na vsak način prekiniti vpliv konzervativne katoliške inteligence in je tako na robu mesta zgradil eno največjih evropskih železarn, Nowo Huto, v kateri je bilo zaposlenih preko 30 tisoč delavcev. Nesrečna lega Krakova v Gornji Šleziji, ki je eno najbolj onesnaženih območij v Evropi, pa se kaže v veliki onesnaženosti zraka in tal, čeprav Krakovčani pravijo, da se je stanje v primerjavi s tistim iz 80. let precej izboljšalo. Za obiskovalce Krakova ostajata smog in poletna vročina še vedno zelo neprijetna in nenavadna.

Skozi vso burno zgodovino je Krakov do danes ostal kulturna prestolnica Poljske. Socialistični duh je univerzitetno mesto spremenil v industrijsko, zato pa mu ni nikoli uspelo zatreti močne katoliške vere prebivalcev, ki je z imenovanjem nekdanjega krakovskega nadškofa Karola Woytile za papeža postala še močnejša. S padcem komunizma v Srednji Evropi je prišlo do velikih vlaganj tujih podjetij, ki prvotno podobo mesta še bolj spreminjajo, tako da je videti veliko različnih reklam znanih zahodnih blagovnih znamk. ■

